Wat is alverzoening?

door: Gerard Oudijn

www.gezondewoorden.nl

1. inleiding

Over alverzoening bestaan veel misverstanden, zowel onder tegenstanders als voorstanders. Alverzoening betekent dat God uiteindelijk alle mensen – en in bredere zin de gehele schepping – met Zichzelf zal verzoenen, door het werk van Jezus Christus. Het woord betekent letterlijk: *verzoening van allen*, of beter: *verzoening van het al (=het geheel).*

Bijbelse term
Het begrip *alverzoening* is ontleend aan Kolossenzen 1:20, waar wordt gezegd dat God door Zijn Zoon "het al verzoent". De term alverzoening is dan ook rechtstreeks gebaseerd op dit vers en geen door theologen bedachte term, maar voluit "naar de Schrift".

In de christelijk religieuze wereld is alverzoening een vloek en wordt het bestempeld als dwaalleer. Tegelijkertijd heeft men daar allerlei begrippen geïntroduceerd en omarmd die wél door mensen verzonnen zijn, zoals drie-eenheid, hel, onsterfelijke ziel, eeuwige dood, enz.

apokatastasis
In de theologie wordt alverzoening ook wel "universalisme" genoemd, afgeleid van het Latijnse *universus* = het geheel, alles omvattend. Ook het Engelse *universe* is hiervan afgeleid.

Een ander begrip waarmee in de theologie alverzoening wordt aangeduid, is *apokatastasis.* Dit is ontleend aan Handelingen 3:21, maar wordt onterecht gebruikt als synoniem.

In Handelingen 3 vinden we de geschiedenis van "de genezing van de verlamde man bij de Schone Poort". Deze man is een uitbeelding van het volk Israël dat als het ware vlak voor de poort van het Koninkrijk lag, maar niet kon ingaan vanwege ongeloof. Het Joodse volk had zijn Messias gekruisigd, maar nu werd aan hen gepredikt dat Hij was opgewekt. Als zij zouden geloven, zouden ze "genezen" worden, net als deze man, en ingaan.

beloften aan Israël
Als Petrus dan een toespraak houdt tot zijn volksgenoten, zegt hij daarin onder andere dat, als zij zich bezinnen en bekeren, God de Christus zal zenden, die de hemel moest ontvangen *tot op de tijden van het herstel van alle dingen, waarvan God gesproken heeft door de mond van zijn heilige profeten* (Hand. 3:19-21).

Wat hier weergegeven wordt met *herstel,* of *wederherstelling,* is het Griekse *apokatastasis.* Het *herstel van alle dingen* betreft hier géén alverzoening, maar spreekt van de beloften die gedaan zijn aan Israël. Er staat achter: "waarvan God gesproken heeft door de mond van zijn heilige profeten". Het gaat over de belofte dat als Israël tot bekering zou komen, de toekomende aeon zou aanbreken en de Messias (=Christus) Zijn Koninkrijk via Israël wereldwijd zou vestigen, zoals beloofd was door de profeten.

Alverzoening vindt plaats ná de aeonen, als de dood als laatste vijand tenietgedaan zal worden en God zal zijn “alles in allen” (1 Kor. 15:22-28). “Alverzoening” en “apokatastasis” zijn twee termen, die verschillende gebeurtenissen op verschillende tijdstippen aanduiden.

op aarde en in de hemel
Wat is alverzoening dan wel? Volgens Kolossenzen 1:20 betekent het dat God alles gaat verzoenen, *hetzij wat op de aarde is, hetzij wat in de hemelen is*. Maar als we willen weten wat alverzoening is, moeten we eerst weten wat *verzoening* betekent. En daarin worden we niet geholpen door de Bijbelvertalingen. Want het begrip *verzoening* komt alleen bij Paulus voor, maar we vinden het veel vaker in de vertalingen, met name in het Oude Testament, waar gesproken wordt over “verzoening van zonden”. Maar dit is een onjuiste vertaling, want zonden worden niet verzoend, maar “bedekt” of “beschut”.

transformatie
Verzoenen houdt in dat vijandschap plaatsmaakt voor vrede. De afstand wordt opgeheven en gemeenschap wordt hersteld. Bij verzoening is God altijd Degene die handelt: *Hij* verzoent Zijn schepselen met Zich.

In de christelijke theologie heeft men ervan gemaakt dat God verzoend moest worden en dat dit gebeurde doordat Jezus Christus als plaatsvervanger Gods toorn en onze straf droeg en voor ons stierf. Maar nergens in de Bijbel lezen we dat God verzoend moest worden! Altijd betreft het de mens, of de wereld, die met God *verzoend wordt*. God is nooit de vijand van de mens geweest.

In dit artikel wil ik laten zien wat de Schrift zegt over verzoening en over alverzoening. Ook wil ik de misverstanden bespreken die er rond dit onderwerp bestaan.

Voor sommigen zal deze studie nogal “technisch” zijn, omdat verschillende woordstudies worden gedaan om begrippen te duiden. Voor een bredere uiteenzetting van alverzoening en Gods plan met Zijn schepping kan wellicht beter (eerst) de brochure *Wat is het evangelie?* worden gelezen.

2. verzoening van zonden? (1)

Bij het schrijven van een serie over een onderwerp als alverzoening kan het lastig zijn om te bepalen waar je begint. Het liefst zou ik meteen de teksten bespreken waarin gesproken wordt over verzoening en de verzoening van de schepping en waarin de begrippen “verzoening” en “verzoening van het al” worden uitgelegd. Maar bij een onderwerp waarover zoveel misverstanden bestaan, is het goed om eerst op die misverstanden in te gaan.

verzoening van zonden?
We vinden het begrip *verzoening* enkel en alleen bij de apostel Paulus. Maar dat is niet zo in onze vertalingen, want daar vinden we het vertaalwoord “verzoening” ook vele malen in het Oude Testament en een aantal keren in het Nieuwe Testament waarbij een ander woord met “verzoening” wordt weergegeven dan het woord dat Paulus gebruikt. Er is dan sprake van “verzoening van zonden”, maar dit is niet wat er staat. Verzoening heeft te maken met het veranderen van vijandschap en niet met het bedekken van zonden. Daardoor hebben de vertalers ons opgezadeld met hetzelfde vertaalwoord, “verzoening”, voor twee totaal verschillende begrippen.

kaphar
In de Hebreeuwse Bijbel vinden we vele malen het begrip *kaphar*, met name rond de offerdienst. Zo wordt er over het zondeoffer gezegd dat “dagelijks een stier als zonde-offer bereid moest worden *ter*

verzoening, en men het altaar moest ontzondigen door er *verzoening* over te doen" (Ex. 29:36). Tweemaal vinden we in dit vers een vorm van het woord *kaphar* dat wordt weergegeven met "verzoening". Vele tientallen keren wordt er in de vertalingen op vergelijkbare wijze gesproken over "verzoening van zonden" (zie bijv. Lev. 4:20; 5:10; 16;30; Num. 5:8).

bedekken of beschutten
Maar *kaphar* betekent geen "verzoenen", maar *bedekken* of *beschutten.* Vaak wordt de betekenis van een begrip duidelijk wanneer het voor het eerst voorkomt in de Bijbel. Dat geldt ook voor *kaphar*, waarvan we de eerste vermelding vinden in een heel andere context dan die van de offerdienst.

> *Genesis 6 (naar ISA)*
> [14] Maak voor jezelf een ark van zwavelhout; met nesten zal jij de ark maken, en jij *beschut* haar aan de binnenkant en aan de buitenkant met een *beschuttende* laag.

De Statenvertaling geeft hier weer: "gij zult die *bepekken* van binnen en van buiten met *pek*". Twee keer is in dit vers sprake van *kaphar*: "*bedekken* met een *bedekking*" of "*beschutten* met een *beschutting*". Dat maakt duidelijk waar *kaphar* van spreekt. Het gaat hier over de ark, die *bedekt* zou worden en daardoor *beschut* en *beschermd* zou zijn tegen de wateren van de zondvloed waarmee God de wereld zou oordelen.

Jakob en Ezau
De tweede keer dat we het woord tegenkomen, is opnieuw in het boek Genesis en eveneens in een niet-religieuze context die niets met zonde te maken heeft. Daar is het Jakob die zijn broer Ezau tegemoet gaat. Twintig jaar eerder was hij voor hem gevlucht. Hij stuurt een drietal knechten vooruit, die Ezau na elkaar zullen ontmoeten en hem een geschenk zullen geven.

> *Genesis 32 (SW)*
> [20] En jullie zeggen ook: Aanschouw! Uw dienaar Jakob is achter ons! Want hij zei: Ik maak een *beschutting* voor zijn aangezicht met het erkennings-geschenk dat voor mijn aangezicht uit gaat. En daarna zal ik zien of hij misschien zijn gezicht naar mijn gezicht zal opheffen.

Jakob stuurt knechten en geschenken vooruit om Ezau's gezicht te bedekken. Hij wil hiermee iets voor Ezau's aangezicht plaatsen, zodat zijn veronderstelde toorn wordt afgeschermd.

bedekken van zonde
Wanneer *kaphar* wordt toegepast op zonde, gaat het niet primair om het wegnemen van zonde, maar om het bedekken en afschermen ervan. Zonden worden buiten het zicht gebracht, zodat zij geen aanklacht meer vormen. Zonde wordt als het ware bedekt, zodat zij niet langer blootligt voor oordeel. Het ging hier om offers die een voorafschaduwing waren van het offer van Christus. Totdat het ware Lam van God de zonde zou wegnemen (Joh. 1:29), werden zonden bedekt of beschut (Joh. 1:29). De wet is een schaduw van toekomende dingen (Kol. 2:17; Hebr. 8:5; 10:1).

Jom Kipoer
Onder het oude verbond waren de zonden aanwezig, maar werden overdekt en niet toegerekend zolang zij bedekt waren. De naam Jom Kipoer, die wij kennen als Grote Verzoendag, is afgeleid van *kaphar*. Letterlijk betekent het: *dag van bedekkingen/beschuttingen*. Op deze dag sprenkelde de hogepriester bloed op het verzoendeksel (=beschutplaats) ten behoeve van het volk, vanwege de onreinheden en vanwege de overtredingen en al hun zonden, om die te bedekken (Lev. 16:14-16). Het bloed fungeerde als bedekking, vergelijkbaar met het pek op de ark: een bescherming tegen oordeel.

De bedekking van zonden in de Torah was reëel en geldig binnen het oude verbond. Zonden werden daadwerkelijk bedekt, zodat zij geen oordeel opriepen. Maar de zonde werd niet definitief weggenomen. De bedekking werkte tijdelijk en moest worden herhaald, wat laat zien dat het niet het einddoel was. Dit wijst vooruit naar de latere en volledige oplossing in Christus, waarin zonde niet alleen bedekt, maar daadwerkelijk wordt weggenomen.

3. verzoening van zonden? (2)

In het vorige hoofdstuk zagen we dat "verzoening van zonden" een onterechte vertaling is. Het Hebreeuwse *kaphar* spreekt van *bedekken* of *beschutten* van zonde. Ook in het Nieuwe Testament komen we deze verkeerde vertaling tegen. Het woord *kaphar* komt in zijn verschillende vormen ongeveer 150 keer voor in de Hebreeuwse Bijbel. Het gelijkwaardige Griekse woord komt slechts een aantal malen voor in het Nieuwe Testament.

> *Hebreeën 2 NBG*
> [17] Daarom moest Hij in alle opzichten aan zijn broeders gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw hogepriester zou worden bij God, om de zonden van het volk te *verzoenen*.

Hier is "verzoenen" in de NBG-vertaling de weergave van het Griekse *hilaskomai*. In de Septuagint, de Griekse vertaling van de Hebreeuwse geschriften, is *hilaskomai* in zijn verschillende vormen vrijwel altijd de weergave van *kaphar*.

In de *Hebreeën brief* wordt uitgebreid ingegaan op de offerdienst en de betekenis van Jom Kipoer. Ook hier wordt het woord in de vertalingen ten onrechte weergegeven met "verzoenen", maar gaat het over "beschutten" of "bedekken".

Een aan *hilaskomai* verwant woord komen we nog twee keer tegen in 1 Johannes:

> *1 Johannes 2 (naar ISA)*
> [1] (...) Jezus Christus, de rechtvaardige;
> [2] en Hij is de *beschutting* voor onze zonden; niet alleen voor de onze, maar ook voor die van de gehele wereld.
>
> *1 Johannes 4 (naar ISA)*
> [10] Hierin is de liefde: niet dat wij God liefhebben, maar dat Hij ons liefheeft, en dat Hij zijn Zoon afvaardigt tot een *beschutting* voor onze zonden.

In de gangbare vertalingen wordt het woord *hilasmos* in deze twee teksten weergegeven met "verzoening". Maar ook hier wordt niet gesproken over "verzoening", maar over *bedekking* of *beschutting* van zonden.

verzoendeksel
Ten slotte is er in het Nieuwe Testament nog sprake van *hilasterion*, de aanduiding voor het gouden deksel op de ark van het verbond (Hebr. 9:5), meestal verzoendeksel genoemd. In het Hebreeuws heet dit deksel *kapporeth* (Ex. 25:17-20), afgeleid van *kaphar*, en zou het letterlijk weergegeven moeten worden met *plaats van beschutting*.

Christus is de beschutplaats
In Romeinen 3:25 wordt gezegd dat God Christus Jezus heeft voorgesteld als *beschutplaats*. Het bloed dat gesprenkeld werd op het deksel, spreekt van Hem die geslacht werd en opstond uit de dood en nu is gezeten aan Gods rechterhand, op de troon van de genade (Hebr. 4:16).

In het Engels wordt het gouden deksel wel aangeduid als “mercy seat”. Dat is geen vertaling, maar een aanduiding die letterlijk betekent: “genadezetel”. In de ark van het verbond bevonden zich de stenen tafelen. De wet klaagt aan en veroordeelt; de mercy seat bedekt die aanklacht.

definities van verzoening
Bedekking is iets anders dan verzoening. De woordenboeken geven diverse definities van “verzoening”, de ene uitgebreider dan de andere. Maar altijd is het idee dat partijen tot *vrede of vriendschap* worden gebracht nadat er een breuk is ontstaan. Verzoening houdt in dat vijandschap plaatsmaakt voor vrede, met als uitkomst het herstel van de relatie.

De enige keer dat Paulus over verzoening spreekt in een andere samenhang dan tussen God en de mens(heid), is als hij spreekt over man en vrouw.

> *1 Korinthe 7 (naar ISA)*
> [10] En aan degenen, die getrouwd zijn, geef ik geen opdracht - maar de Heer: Dat een vrouw niet van haar man gescheiden zou worden.
> [11] Maar in het geval dat zij gescheiden wordt, laat haar ongehuwd blijven, of laat haar met haar man *verzoend worden*. En de man zou de vrouw niet verlaten.

Dit is een alledaags voorbeeld dat de betekenis van verzoening goed weergeeft. Verzoening is hier het herstel van het huwelijk. De vervreemding die is ontstaan, wordt opgeheven en de verbroken band wordt hersteld.

4. misverstanden over (al)verzoening

In de vorige blogs heb ik een aantal misverstanden over verzoening en alverzoening besproken die vooral voortkomen uit onjuiste vertalingen of verkeerde interpretaties van bijbelse termen. Het zou te ver voeren om alle misvattingen die hierover binnen de christelijke wereld leven onder de loep te nemen. Daarvoor zijn het er eenvoudigweg te veel. Wel wil ik een aantal voorbeelden bespreken die ik tegenkwam via een eenvoudige internetzoekopdracht met de vraag: *“wat is alverzoening?”*

Op de website van de Verenigde Kerk van God:

> Alverzoening gaat uit van de veronderstelling dat alle mensen, ongeacht of men God wil dienen of niet, nu reeds verzoend zijn.

Deze voorstelling is onjuist: nú zijn alle mensen nog niet verzoend. Zolang er sprake is van vijandschap en vervreemding van God, is er geen verzoening. Zolang ook maar één schepsel nog vijandig is, kan er geen sprake zijn van alverzoening. Alverzoening houdt juist in dat elk mens — en zelfs de gehele schepping — uiteindelijk verzoend zal worden.

van harte
Verzoenen betekent het wegnemen van vervreemding en vijandschap. Het kan daarom niet gaan om “ongeacht of men God wil dienen of niet”, want wanneer vijandschap is weggenomen, is er liefde tot God en zal men Hem van harte dienen.

Op de website van Got Questions:

> De alverzoening, ook wel “universalisme” of “universele verlossing” genoemd, is het geloof dat alle mensen gered zullen worden.

Hier wordt verzoening gelijkgesteld aan redding, maar dat zijn twee verschillende begrippen. God zal de wereld die Zijn Zoon aan het kruis sloeg juist door die kruisdood heen leven schenken en redden. God is inderdaad de Redder van alle mensen (1 Tim. 4:10) en dat behoort tot de uitkomst van alverzoening.

het heelal
Maar verzoening is niet hetzelfde als redding. Verzoening betreft het veranderen van vijandschap in vrede. Bovendien reikt alverzoening verder dan alleen “alle mensen”: *de hele schepping* zal met God worden verzoend.

Op de website van Cvandaag:

> De alverzoening is de overtuiging dat niemand uiteindelijk verloren zal gaan of eeuwig tot de hel veroordeeld zal worden, omdat Gods liefde dit niet zal toelaten.

In deze uitspraak zit veel waarheid. Gods liefde zal inderdaad niet toelaten dat ook maar één van Zijn schepselen definitief verloren gaat.

duivels concept
Met “eeuwig tot de hel veroordeeld” bedoelt men doorgaans een eindeloze marteling in een plaats van vuur waarin men niet sterft. Hoe wijdverbreid deze voorstelling ook is binnen het christendom, de Schrift kent geen hel. Het bestaan van zo’n duivels oord zou bovendien haaks staan op Gods wezen — iets wat zelfs een kind kan begrijpen.

aeonen
Ook kent de Bijbel geen abstracte “eeuwigheid”, maar spreekt zij over aeonen: tijdperken waarin God Zijn voornemen uitwerkt (Ef. 3:11). Er zullen mensen verloren zijn *voor de komende aeonen*, maar dat verlies is nooit definitief.

Naar aanleiding van 2 Korinthe 5:19-20 staat op Refoweb:

> Wij lezen hier nu twee dingen: 1. God is verzoend. 2. Wij moeten verzoend worden. (…) In Christus is God geheel verzoend. Maar wij zijn het van nature niet maar moeten het worden (…)

Nergens zegt de Schrift dat *God* verzoend is en dus ook nergens dat God in Christus “geheel verzoend” zou zijn. De eenvoudige reden is dat God nooit de vijand van de mens is geweest. God hoeft niet met Zijn schepping verzoend te worden. Hij verzoent Zijn vijanden met Zichzelf.

verzoening door voldoening
Deze gedachtegang is ingegeven door de klassieke theologische leer van *verzoening door voldoening*. Volgens deze leer droeg Jezus plaatsvervangend Gods toorn en de straf op de zonde, zodat God nu kan vergeven. Christus fungeert daarbij feitelijk als een soort bliksemafleider waarop God Zijn toorn kon afreageren. Gods rechtvaardigheid zou deze voldoening vereisen, waarna vergeving mogelijk wordt. Dit hele concept is echter vreemd aan de Schrift.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden van misvattingen rond alverzoening; de lijst zou gemakkelijk verder uitgebreid kunnen worden. Om helder te krijgen wat (al)verzoening wél is, zullen we in de volgende blogs de Schriftplaatsen onderzoeken waarin Paulus spreekt over verzoening.

5. verzoend door de dood van Zijn Zoon

Het woord *verzoening* vinden we uitsluitend bij de apostel Paulus. Wanneer we eenvoudig lezen wat hij hierover schrijft, wordt de betekenis helder en kunnen we ook het begrip *alverzoening* correct duiden. Paulus gebruikt hiervoor drie nauw verwante woorden: *katallagē* (G2643), *katallassō* (G2644) en *apokatallassō* (G604).

In Romeinen 5 lezen we:

> *Romeinen 5 (naar ISA)*
> [10] Want indien wij, toen wij vijanden waren, met God verzoend werden door de dood van zijn Zoon, veel meer dan zullen wij, wanneer wij verzoend worden, gered worden in zijn leven.
> [11] En dát niet alleen, maar wij roemen ook in God door onze Heer Jezus Christus, door wie wij nu de verzoening ontvingen.

vrede
Dit hoofdstuk opent met de verklaring dat “wij die gerechtvaardigd zijn uit geloof, vrede naar God toe hebben door onze Heer Jezus Christus” (5:1). Later zullen we zien dat vrede voortkomt uit verzoening. *Verzoenen* beschrijft de daad; *vrede* beschrijft de toestand en het gevolg daarvan. Vijandschap heeft plaatsgemaakt voor harmonie.

Christus stierf voor goddelozen (5:6) en Hij stierf voor ons toen wij nog zondaren waren (5:8). Daarmee wordt duidelijk dat Christus niet slechts voor een beperkte groep uitverkorenen gestorven is, zoals in sommige kringen wordt geleerd. Evenmin is het bijbels om te zeggen: “Jezus is voor jou gestorven en wordt jouw Redder wanneer jij Hem persoonlijk aanneemt.” Nee, Hij stierf en werd opgewekt *voor allen* (2 Kor. 5:14–15) en is daarom ook de *Redder van alle mensen* (1 Tim. 4:10).

vijanden worden verzoend
Romeinen 5:10 leert ons twee fundamentele zaken. Allereerst dat wij *vijanden* waren op het moment dat wij met God verzoend werden. Dat betekent dat verzoening per definitie een verandering van vijandschap inhoudt. Het werkwoord *katallassō* komt tweemaal in dit vers voor en is verwant aan *allassō* (veranderen). De betekenis blijkt duidelijk uit de tegenstelling die Paulus maakt: vijanden worden verzoenden. Verzoening is dus een volledige en definitieve verandering: vijandschap wordt omgezet in vrede.

door Zijn dood
Het tweede wat het vers leert, is dat wij met God verzoend werden *door de dood van Zijn Zoon*. Het middel waardoor God de mens met Zich verzoent, is *de kruisdood van Zijn Zoon*. De kruisiging van Jezus Christus was het ultieme bewijs van de vijandschap van deze wereld tegen God. Maar God bewijst Zijn liefde voor de mensheid door Zijn Zoon, die door de wereld vermoord werd, drie dagen later op te wekken en diezelfde vijandige wereld daardoor het leven te geven!

Het kruis bewijst Gods liefde voor goddelozen (5:6), voor zondaren (5:8) en voor vijanden (5:10). Daarom is het dat wij met God verzoend werden *door de dood van zijn Zoon*. Door het kruis verandert God Zijn vijanden in verzoenden, in vrienden en in liefhebbers.

veel meer
Als de dood van Zijn Zoon al zo'n krachtig effect heeft, hoeveel te meer zal dan Zijn opstandingsleven teweegbrengen (5:10). Christus is door God opgewekt in leven dat sterker is dan de dood. Dat leven is bij machte om allen die verzoend zijn daadwerkelijk te redden. De opstanding en levendmaking van de Zoon zijn daarom de garantie dat ieder mens uit de dood zal worden gered en onvergankelijk leven zal ontvangen (1 Kor. 15:22).

roemen
Paulus had eerder in dit hoofdstuk al gezegd dat wij roemen in de hoop van de heerlijkheid van God (5:2). Sterker nog, wij roemen zelfs in verdrukkingen, omdat die uiteindelijk hoop uitwerken (5:3–4). Maar dat niet alleen, zegt hij vervolgens in Romeinen 5:11: wij roemen ook *in God*. God is Degene die ons verzoent en ons van vijanden heeft veranderd in liefhebbers.

God hoefde niet met de mens verzoend te worden. Hij is nooit een vijand van de mens geweest, maar heeft de wereld lief. Evenmin verzoent de mens zichzelf met God. Nee, het is God die de mens met Zich verzoent, omdat Hij ons liefheeft. Verzoening is volledig Gods werk.

overweldigd
Paulus was zelf een grote vijand geweest en wist daarom heel goed waarover hij sprak. In blinde razernij (Hand. 9:1) had hij de Zoon van God vervolgd (Hand. 9:4). Maar Gods liefde en genade hadden hem overweldigd (1 Tim. 1:14). In één moment werd hij van een lasteraar, vervolger en vijand veranderd in een liefhebber van Christus Jezus. Niet door zijn eigen keuze, integendeel. Paulus werd overtuigd — onontkoombaar en onomkeerbaar!

6. de verzoening van de wereld

In Romeinen 5 kwamen we het begrip *verzoening* drie keer tegen. Verderop in de Romeinenbrief wordt het nog eenmaal genoemd, namelijk in Romeinen 11. In dit hoofdstuk zet Paulus uiteen dat het Joodse volk vanwege zijn ongeloof tijdelijk blind en doof is (Rom. 11:8).

ongelovig, totdat…
Het volk Israël is gestruikeld en vanwege hun misstap is redding naar de natiën gegaan. Maar verderop in hetzelfde hoofdstuk maakt Paulus duidelijk dat deze verharding en dit ongeloof *tijdelijk* zijn (Rom. 11:25–26). In de toekomst zal Israël tot bekering komen en hersteld worden.

> *Romeinen 11 (naar ISA)*
> [11] Ik zeg dan: Struikelden zij soms, opdat zij zouden vallen? Moge het niet gebeuren! Maar in hun misstap is de redding voor de natiën, om hen jaloers te maken.

gestruikeld, niet gevallen
Uit Paulus' woorden blijkt dat het ongeloof van Israël niet definitief is. Het gebruikte beeld is dat van iemand die struikelt door een misstap. Israël is wel gestruikeld, maar die struikeling heeft niet tot een definitieve val geleid. Het volk zal worden hersteld.

Maar Paulus gaat verder. Israëls misstap is niet alleen tijdelijk, maar ook in overeenstemming met Gods plan.

> [12] En indien hun misstap rijkdom van de wereld is en hun vermindering rijkdom van de natiën, hoeveel te meer hun volheid!

In deze tijd van Israëls misstap is vanwege Israëls ongeloof de boodschap van redding naar de natiën gegaan. Dat is opmerkelijk, want de Hebreeuwse profeten beschrijven juist dat *door Israëls herstel* de natiën gezegend zullen worden. Het Messiaanse Koninkrijk dat in de toekomst gevestigd zal worden, is een wereldrijk waarin Israël aan het hoofd van de volkeren staat (Deut. 28:13; Jes. 2:2-4).

verborgen
In de huidige tijd echter worden de natiën gezegend *vanwege* Israëls ongeloof. Dit was voor de profeten verborgen. Maar als Israëls misstap en vermindering al rijkdom en redding betekenen voor de natiën, wat zal hun toekomstig herstel — hun *volheid* — dan wel niet teweegbrengen?

> (…)
> [15] Want indien hun verwerping de verzoening van de wereld is, wat zal de aanneming anders zijn dan leven uit de doden?

In de verzen 13 en 14 spreekt Paulus in een tussenzin over zijn eigen bediening. Die is hier weggelaten, omdat vers 15 inhoudelijk direct aansluit op vers 12. Het woord *want* onderstreept dat vers 15 een nadere toelichting is.

hun verwerping
Wat in vers 12 Israëls *misstap* en *vermindering* wordt genoemd, heet in vers 15 hun *verwerping*. Door Israëls verwerping van de opgewekte Christus ging de boodschap van *de verzoening van de wereld* naar de natiën.

leven uit de doden
Zoals Israëls verwerping van de Messias parallel loopt met de verkondiging van de verzoening van de wereld, zo loopt Israëls toekomstige aanneming van de Messias parallel met *leven uit de doden*. In de profetieën is dit beeldspraak voor het herstel van Israël, zoals in het visioen van het dal van de dorre doodsbeenderen in Ezechiël 37. Daar zegt God dat Hij Israël uit hun graven zal doen opgaan en dat zij zullen leven (Ez. 37:12). Ook bij Hosea vinden we deze gedachte: God zal Israël levend maken en oprichten (Hos.6:2).

God verzoent in Christus de wereld
Paulus is de enige apostel die expliciet spreekt over *verzoening*. Aan hem werd “de bediening van de verzoening” gegeven en aan hem “het woord van de verzoening” toevertrouwd. Dit woord houdt in “dat God in Christus de wereld met Zich verzoent” (2 Kor.5:18-19).

God gaf Zijn Zoon over aan de wereld en Hij werd door die wereld gedood. Maar Hij stierf juist *voor diezelfde wereld*, om haar het *leven* te geven. God rekent de wereld deze misstap niet toe (2 Kor. 5:19) en bewijst daarmee dat Hij de wereld liefheeft. Deze liefde zal uiteindelijk elk schepsel overtuigen en veranderen van vijand in verzoende.

Gods liefde overwint alles
Toen door Israëls ongeloof de deur tijdelijk werd gesloten, opende God een allesomvattend vergezicht: *de verzoening van de wereld*. Niet als aanbod, maar als bericht. Gods liefde overwint alle vijandschap!

7. God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende

Tot nu toe hebben we de Schriftplaatsen die spreken over verzoening behandeld in de volgorde waarin ze in de Bijbel voorkomen. Een uitzondering is 1 Korinthe 7:11, dat we al eerder hebben besproken, omdat daar het begrip verzoening de enige keer wordt gebruikt in een verhouding tussen mensen onderling. In alle andere gevallen gaat het over de verzoening van de mens(heid) met God.

de wereld verzoend
Zo ook in 2 Korinthe 5:18-20, waar we de woorden *verzoening* en *verzoenen* maar liefst vijf keer tegenkomen. In Romeinen 11 sprak Paulus over de verzoening van de wereld en ook hier gaat het om de *wereld* die met God verzoend wordt.

gedrongen
In de voorgaande verzen heeft Paulus betoogd dat hij gedrongen wordt door de liefde van Christus (2 Kor. 5:14). God had Zijn liefde uitgegoten in Paulus' hart (Rom. 5:5). God bewijst Zijn liefde daarin dat Christus voor ons stierf toen wij nog goddelozen (Rom. 5:6) en zondaren (Rom. 5:8) waren. Die liefde drong Paulus. Dat is drang, geen dwang.

gestorven en opgewekt voor allen
Christus stierf voor allen en dus zijn allen gestorven — zo rekent God (2 Kor. 5:14). Adam nam de hele mensheid mee in zonde en dood (Rom. 5:12; 1 Kor. 15:22). Zo is ook de hele mensheid besloten in Christus, de laatste Adam, en ontvangt zij in Hem rechtvaardiging en leven (Rom. 5:18; 1 Kor. 15:22). Christus stierf voor allen en werd opgewekt voor allen (2 Kor. 5:15; 2 Tim. 2:11). De levendmaking van allen geschiedt echter in een bepaalde volgorde (1 Kor. 15:23). Degenen die nu al leven, zijn een nieuwe schepping in Christus (2 Kor. 5:17).

> *2 Korinthe 5 (naar ISA)*
> [18] En dit alles is uit God, die door Christus ons met Zichzelf verzoent en ons de bediening van de verzoening geeft.

Alles wat Paulus in het voorgaande noemt, is uit God. Dat wij met Hem stierven, dat wij met Hem worden opgewekt en dat God door Christus ons met Zichzelf verzoent — het is allemaal Gods werk. God maakt door Christus vijanden tot verzoenden.

de bediening van de verzoening
Ook hier zien we opnieuw dat het de mens is die met God verzoend wordt en niet andersom. God hoefde niet verzoend te worden, want Hij was geen vijand. Hij verzoent ons en geeft ons nu *de bediening van de verzoening*. Wat dat inhoudt, wordt uitgelegd in het volgende vers.

> [19] hoe dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was en hen hun misstappen niet toerekent en het woord van de verzoening in ons plaatst.

God gaf Paulus — en ook ons — de bediening van de verzoening om *het woord van de verzoening* bekend te maken in de wereld. Dat woord is: dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoent en haar misstappen niet toerekent. De allergrootste misstap van de wereld is het kruisigen en doden van Gods Zoon. Toch rekent God het haar niet toe. Integendeel: juist door Christus zal Hij de wereld het leven geven en zo ieder mens overtuigen van Zijn liefde. Elk knie zal zich voor Hem buigen en elke tong zal van harte belijden dat Jezus Christus Heer is, tot heerlijkheid van God, de Vader (Fil. 2:10-11).

Jozef
Vergelijk dit met Jozef, die een schitterend type is van Christus. Ondanks de vijandschap van zijn broers — die hem wilden doden en hem verkochten — voedt hij hen en verklaart hij dat God het zo bedoeld heeft “om hen in het leven te behouden en te verlossen” (Gen. 45:5-7). Zo rekent ook God de wereld niet aan dat zij Zijn Zoon kruisigden, maar geeft Hij hun juist zo het leven.

> [20] Wij zijn dan ambassadeurs voor Christus, als van God oproepend door ons:
> (ten behoeve van Christus smeken wij): word verzoend met God!

De meeste vertalingen geven hier weer met: *laat u met God verzoenen*. Deze weergave kan gemakkelijk de indruk wekken dat de verzoening afhankelijk is van een handeling of instemming van de mens. Dat staat echter haaks op wat we twee verzen eerder lazen: *“En dit alles is uit God, die door Christus ons met Zichzelf verzoent”* (:18).

geen uitnodiging, maar opdracht
Wat in veel vertalingen wordt weergegeven als een uitnodiging waarbij de mens actie moet ondernemen, is in de grondtekst een bevelende mededeling. Paulus gebruikt hier de Griekse werkwoordsvorm *katallagēte*: *een gebiedende wijs in de passieve vorm*. Dat betekent dat de handeling — *word verzoend!* — aan het onderwerp, de mens, wordt verricht en dat deze daarin passief is. De mens levert geen enkele bijdrage aan zijn eigen verzoening. Onderaan deze blog vindt u een printscreen uit het Bijbelprogramma ISA met de grammaticale gegevens van dit woord.

Hieronder volgen enkele voorbeelden waarin dezelfde grammaticale vorm wordt gebruikt.

verstom – een onreine geest uitgedreven

> *Marcus 1 (naar ISA)*
> [25] En Jezus vermaant hem, en Hij zegt: *Verstom*, en ga uit van hem.

Hier werpt Jezus een onreine geest uit een bezeten man. De onreine geest wist wie er voor hem stond, zoals blijkt uit het voorgaande. Jezus zegt tegen hem: “Verstom”. Dit staat in dezelfde grammaticale vorm: een gebiedende wijs in de passieve vorm. De geest wordt het zwijgen opgelegd en kan zich daar niet tegen verzetten. Zo is het ook met *word verzoend*. Als God de mens verzoent, kan hij dat niet weerstaan of tegenhouden en levert hij daar zelf geen aandeel in.

wordt gereinigd – een melaatse genezen

> *Marcus 1 (naar ISA)*
> [40] En er komt een melaatse naar Hem toe, en hij roept Hem op, en hij valt voor Hem op de knieën, en hij zegt tegen Hem: Heer, als jij wil, kan jij mij reinigen.
> [41] En Jezus wordt met mededogen bewogen, en Hij strekt zijn hand uit, en Hij raakt hem aan, en Hij zegt tegen hem: Ik wil het, *word gereinigd.*

Wat was het aandeel van de melaatse in zijn genezing? Geen enkel. De Heer gaf een opdracht; hij onderging die en werd genezen.

wordt opgewekt – de jongeling van Naïn

> *Lukas 7 (naar ISA)*
> [14] En Hij treedt toe, en Hij raakt de baar aan. En de dragers staan stil. En Hij zei: Jongeling, Ik zeg tegen je, *word opgewekt!*

Dit is misschien wel het meest sprekende voorbeeld. Hier is het een dode die door Jezus wordt opgewekt. Wat kun je van een dode verwachten? Geen geloof, geen instemming, zelfs geen reactie. De dode wordt opgewekt omdat Jezus hem de opdracht geeft. De wereld die door God verzoend wordt, is hierin net zo passief.

Zie verder nog Mattheüs 8:3; Marcus 7:34; Lukas 4:35, 5:13, 17:6 voor meer voorbeelden van deze grammaticale vorm.

Telkens zien we dat deze werkwoordsvorm een bevel is in de passieve vorm: degene tot wie het gericht is, verricht de handeling niet zelf, maar ondergaat haar. Het is God die verzoent, de mens ondergaat het en wordt veranderd.

smeken
Maar waarom is er dan sprake van *smeken*? Smeken in de Schrift hoeft geen onzeker of wanhopig roepen te zijn. Daniël wist dat de termijn van de verwoesting van Jeruzalem vervuld was (Dan. 9:2), en toch richtte hij zich tot God met gebed en smeken (Dan. 9:20), waarbij hij een beroep deed op wat God beloofd had.

Zo wist Paulus ook dat God de wereld met Zich verzoent. En in zijn bewogenheid roept hij het uit: *word verzoend met God!* De verzoening van het al (Kol. 1:20) is de boodschap die Paulus onder de natiën bekendmaakte. Wie deze waarheid nu al erkent en gelooft, is reeds verzoend (Kol. 1:21).

καταλλαγητε	w.	Werkwoord
katallagēte	wg	gebiedende wijs (imperatief)
G2644	HO	handeling onvoltooid
NEERWAARTS+VERANDEREN, verzoenen	tt	tegenwoordige tijd
wg▪HO tt pas 2 mv	pas	passieve vorm
laat u... ...verzoenen	2	2e persoon
	mv	meervoud

8. de beiden in één lichaam met God verzoend door het kruis

Van de drie woorden die Paulus gebruikt voor verzoenen en verzoening hebben we inmiddels alle Schriftplaatsen besproken waarin *katallagē* en *katallassō* voorkomen. Het derde woord, *apokatallassō*, treffen we slechts driemaal aan, namelijk in de brieven aan de Efeziërs en de Kolossenzen.

de natiën zonder God en zonder Christus
In Efeze 2 richt Paulus zich tot gelovigen uit de natiën. Hij herinnert hen aan hun vroegere positie, toen Israël het uitverkoren volk was en de natiën door de Joden minachtend “de voorhuid” werden genoemd — dat wil zeggen: onbesnedenen (2:11). In die tijd waren zij “zonder Christus, vervreemd van het burgerrecht van Israël en gasten van de verbonden van de belofte, zonder hoop en zonder God in de wereld” (2:12).

Paulus roept deze situatie in herinnering om het contrast te laten zien met het grote geheim dat hij vervolgens bekendmaakt.

> *Efeze 2 (naar ISA)*
> [13] Maar nú, in Christus Jezus, zijn jullie, die eens veraf waren, dichtbij gekomen in het bloed van de Christus.

Met enkele pennenstreken tekent Paulus de positie van de natiën, bezien vanuit Israëls voorrechten als uitverkoren volk. Maar dat was verleden tijd. *Veraf* is nu *dichtbij* geworden. Niet doordat zij als proselieten *bij Israël* zijn ingelijfd, maar doordat zij door geloof in het evangelie van Paulus zijn ingelijfd in Israëls Messias: *één lichaam met Christus* (1:23).

één met Christus
Israël zag uit naar zijn Messias, maar toen Hij kwam, (h)erkenden zij Hem niet. Zij kruisigden Hem en vergoten Zijn bloed. Voor Israël is Hij dood en als natie werd het volk terzijde gesteld; Israël is nu *veraf*.

Maar voor de gelovigen uit de natiën spreekt datzelfde bloed van Degene die stierf en werd opgewekt uit de dood en nu leeft aan Gods rechterhand. Zij zijn nu *dichtbij* en één gemaakt in het bloed van Christus.

> [14] Want Hij is onze vrede, die de beide één maakt en de middenmuur van de stenen omheining afbreekt: [15] de vijandschap in Zijn vlees.

De religieuze scheiding tussen Jood en heiden werd in de tempel zichtbaar gemaakt door de *middenmuur* (de *soreq*), die de voorhof van de natiën scheidde van het gedeelte dat uitsluitend toegankelijk was voor de besnedenen. De natiën stonden letterlijk en figuurlijk buiten — *veraf.*

vijandschap in Zijn vlees
Toen Jezus op aarde wandelde *in het vlees*, bestond die kloof nog steeds. Elke keer dat Hij de tempel betrad, werd dit zichtbaar: Hij kon de tussenmuur passeren, de natiën niet. In het vlees was de vijandschap er nog.

Maar *in geest* is die tussenmuur nu afgebroken. Binnen het lichaam van Christus bestaat geen onderscheid meer tussen Jood en heiden. Afstamming speelt geen rol; evenmin heilige plaatsen, rituelen of hoogtijden (Gal. 4:10,25; Kol. 2:16). Een Jood is niet méér dan iemand uit de natiën. Christus is onze vrede: Hij brengt eenheid tot stand met God én tussen gelovigen onderling.

> [15] (…) En Hij doet de wet van de voorschriften, die in officiële besluiten bestaat teniet, opdat Hij in zichzelf de twee tot één nieuwe mens zou scheppen, vrede makend.

Alles wat Jood en heiden van elkaar scheidde, is tenietgedaan. Besnijdenis, spijswetten, hoogtijden en dergelijke spelen in het lichaam van Christus geen enkele rol. Ook de wet heeft daar geen plaats. Religies kenmerken zich door rituelen, feestdagen en uiterlijke vormen, maar in de nieuwe mens heerst genade.

het onderwerp van de schaduwen
De nieuwe mens is één met Christus. Christus, als Hoofd met Zijn lichaam, is de werkelijkheid waarnaar de schaduwen verwijzen (Kol. 2:17). Daarom staan wij niet onder rituelen en bepalingen: zij wijzen vooruit naar Christus en de ecclesia. Ze gaan over ons!

[16] en de beiden in één lichaam (geheel) zou verzoenen met God door het kruis, waarin Hij de vijandschap doodt.

Na deze aanloop komt Paulus expliciet bij het begrip *verzoening*. Hij gebruikt hier een ander woord dan eerder: *apokatallassō*. Het voorzetsel *apo* betekent *vanaf*. een goed gelijkwaardig Nederlands woord is moeilijk te vinden. Men zou kunnen spreken van volledig of radicaal verzoenen. Sommige concordante vertalingen kiezen voor "wederzijds verzoenen".

De gedachte is duidelijk: Jood en heiden worden als één nieuwe mens, in één lichaam, met God verzoend. Daarmee is ook de vijandschap tussen beiden opgeheven. In deze context gaat het in de eerste plaats om de verhouding tussen Jood en heiden. Alles wat vijandschap veroorzaakte, is weggenomen.

eenheid en vrede
Ook hier blijkt dat *verzoening* het opheffen is van vijandschap en vervreemding. Verzoenen betekent: *eenheid tot stand brengen* en *vrede maken*. Door het kruis doodt God de vijandschap. De wereld kruisigde de Zoon van God — en God antwoordt daarop door de wereld leven te geven: Hij wekt Zijn Zoon op om de dood te overwinnen en uiteindelijk zelfs de dood teniet te doen. Zo bewijst God Zijn liefde!

9. de verzoening van het (heel)al

De laatste twee keren dat er in de brieven van Paulus sprake is van verzoening, vinden we in Kolossenzen 1. Beide keren gaat het hier om *apokatallasso*, dat betekent: geheel verzoenen.

In dit hoofdstuk beschrijft Paulus de heerlijkheid van Christus als de Zoon van Gods liefde (1:13), die het beeld is van de onzichtbare God en de Eerstgeborene van de hele schepping (1:15). Hij is Degene door Wie heel de schepping tot stand is gekomen (1:16) en alles heeft het bestaan in Hem (1:17).

in alles de Eerste
Maar Hij is ook de Eerstgeborene van de *nieuwe* schepping, zodat Hij in alles de Eerste zou worden (1:18). In Hem woont heel de volheid van de Godheid (Kol. 1:19; 2:9). De Zoon maakt God zichtbaar, anders zou God immers onzienlijk blijven. De Zoon maakt God niet alleen zichtbaar, maar openbaart ook Zijn eigenschappen: Zijn liefde, goedheid, genade, rechtvaardigheid, enz.

Kolossenzen 1 (naar ISA)
[15] Hij is de afbeelding van de onzichtbare God, de eerstgeborene van *de gehele schepping*,
[16] want in Hem werd *alles* geschapen, wat in de hemelen is, en wat op de aarde is, het zichtbare, en het onzichtbare, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij autoriteiten; *alles* is door Hem en tot Hem geschapen;
[17] en Hij is vóór *alles* en *alles* staat samen in Hem.
[18] En Hij is het Hoofd van het lichaam, de ecclesia. Hij is het begin, de eerstgeborene uit de doden, zodat Hij in *alles* de eerste zou worden.
[19] Want de gehele compleet-making heeft een welbehagen om in Hem te wonen…

Naast de onovertroffen heerlijkheid die de Vader aan de Zoon heeft gegeven, valt in deze verzen op dat telkens *de hele schepping* wordt benoemd. In de verzen 15 t/m 18 is maar liefst zes keer sprake van *alles* of "de *gehele* schepping".

[20] en door Hem het alles (geheel) tot Hem te verzoenen,
vrede makend door het bloed van Zijn kruis, door Hem,
hetzij wat op de aarde is, hetzij wat in de hemelen is.

Net als in Efeze 2:16 is hier sprake van *apokatallassō*, geheel verzoenen. In dit vers is voor de zevende keer sprake van "(het) alles" (Grieks: *ta panta*) en wordt opnieuw het geheel benoemd. Het heeft dezelfde betekenis als in de voorgaande verzen: het betreft *de gehele schepping*. Om dat nog eens te benadrukken, staat erachter: "hetzij wat op de aarde is, hetzij wat in de hemelen is".

alomvattend
Ook hier zien we dat God verzoent door *vrede te maken*. Vijandschap wordt veranderd en eenheid wordt tot stand gebracht. Ook hier is God niet Degene die verzoend wordt; de schepping wordt met Hem verzoend.

Verzoening reikt verder dan de mensenwereld, want ook "wat in de hemelen is" zal worden verzoend. Alle vijandige geestelijke machten (Ef. 6:12), die immers ook schepselen van God zijn, zullen met God worden verzoend. De vijandschap zal veranderen in vrede, want God maakt vrede door het bloed van Zijn kruis. De heerlijkheid van de Zoon is universeel en alomvattend!

10. ook jullie verzoent Hij nu

In het vorige hoofdstuk bespraken we onder andere Kolossenzen 1:20 en zagen we dat in de verzen ervoor de heerlijkheid van de Zoon wordt beschreven, door Wie alles is geschapen. Hij is de Eerstgeborene van zowel de oude als de nieuwe schepping. God heeft de hele schepping op het oog en brengt door Hem al Zijn schepselen waar Hij hen hebben wil: verzoend en in vrede met Zichzelf. Dat is echter nog niet de huidige werkelijkheid; vooralsnog zijn slechts enkelen verzoend.

Kolossenzen 1 (naar ISA)
[21] Ook jullie, die eens vervreemd waren en vijanden in het denken in de boosaardige werken, verzoent Hij nu (geheel).

Paulus richt zich hier tot gelovigen: zij zijn *nu al* verzoend. Opnieuw wordt duidelijk wat verzoening inhoudt. Wij waren vervreemd van God en vijanden, maar God heeft die situatie omgekeerd. Nu zijn wij verzoenden en hebben wij vrede met God (Rom. 5:1). Vijandschap en vervreemding vormen geen belemmering voor verzoening. Integendeel, verzoening veronderstelt juist vijandschap en vervreemding. Men moet eerst vijand en vervreemde zijn om verzoend te kunnen worden.

[22] in het lichaam van zijn vlees, door Zijn dood, om jullie te presenteren heilig en smetteloos
en onaanklaagbaar voor Zijn aangezicht.

Wij zijn verzoend *door Zijn dood*. Het is belangrijk dit juist te verstaan. De wereld toonde haar vijandschap door de Zoon van God te kruisigen en te doden. Maar God verzoent de wereld *doorheen* de dood van Zijn Zoon. Hij ging de dood *in*, maar God wekte Hem drie dagen later op: Hij kwam de dood *uit*, eens en voorgoed (Rom. 6:9). Zo bewijst God Zijn liefde: Hij rekent de wereld haar misstappen niet toe (2 Kor. 5:19), maar schenkt leven en onvergankelijkheid.

de kracht van het evangelie
God doet Zijn vijanden niet teniet, maar verandert hen — dát is verzoening. Wie eerst vervreemd en vijandig was, wordt nu gepresenteerd als "heilig, smetteloos en onaanklaagbaar voor Zijn aangezicht". Dat is de levensveranderende kracht van het evangelie**.**

[23] aangezien jullie zeker blijven in het geloof, gefundeerd en vast en niet afgebracht worden van de hoop van het evangelie, dat jullie gehoord hebben en dat geproclameerd wordt in de gehele schepping onder de hemel, waarvan ik, Paulus, een bediende werd.

Veel vertalingen geven dit vers voorwaardelijk weer: “indien jullie blijven”. Maar de Griekse woordcombinatie *ei ge* wordt elders vertaald met “gij hebt immers” (Ef. 3:2 NBG) en “gij toch hebt” (Ef. 4:21 NBG) en zou ook hier moeten worden weergegeven met: “jullie blijven immers in het geloof”.
Het gaat om een veronderstelling die door de schrijver als waar wordt aangenomen, niet om twijfel. De betekenis is niet: *“als het misschien zo is”,* maar Paulus *gaat ervan uit* dat de Kolossenzen blijven in het geloof.

Verzoening is Gods werk. Wie gelooft, presenteert Hij als heilig, smetteloos en onaanklaagbaar voor Zijn aangezicht. Onze roeping is daarin te blijven staan: alles van Hem verwachten en niets van onszelf.

de hoop van het evangelie
Het is God die het heelal met Zich verzoent (:20). Op die boodschap grijpt Paulus hier terug en hij noemt haar *de hoop van het evangelie*. *Evangelie* betekent goed bericht — en geen beter bericht is denkbaar dan dit: dat voor de hele schepping de verwachting vastligt dat zij met God verzoend wordt. Daarom benadrukt Paulus dat wij ons niet laten afbrengen van deze hoop. Dit was het goede bericht dat hem was toevertrouwd en dat hij onder de natiën bekend mocht maken.

11. uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen

We hebben inmiddels alle Schriftplaatsen besproken waarin over *verzoenen* en *verzoening* wordt gesproken, en daarmee ook het thema van *alverzoening*. Er zijn echter ook teksten die deze woorden niet gebruiken, maar wél ondubbelzinnig dezelfde universele uitkomst beschrijven. Van deze teksten zullen we de meest expliciete bespreken.

Romeinen 11 (naar ISA)
[32] Want God heeft allen in ongehoorzaamheid opgesloten, opdat Hij Zich over allen zal ontfermen.

In het voorgaande heeft Paulus uiteengezet dat door de misstap van Israël redding tot de natiën is gekomen. De natiën waren ongehoorzaam, maar hebben nu door Israëls ongehoorzaamheid ontferming verkregen (:30). Maar ook Israël zelf zal ontferming ontvangen (:31).

om Zich over allen te ontfermen
Letterlijk staat er dat God “*de allen*” heeft opgesloten in ongehoorzaamheid. Het gaat hier om Israël en de natiën, ieder op zijn eigen tijd en wijze. Beslissend is echter het doel: God sluit allen op in ongehoorzaamheid *opdat* Hij Zich over allen zal ontfermen. Ongehoorzaamheid is niet het eindpunt van Gods handelen, maar het middel waardoor Zijn ontferming des te duidelijker aan het licht komt.

[33] O, diepte van rijkdom en van wijsheid en van kennis van God! Hoe onnavorsbaar zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk zijn wegen!
[34] Want: wie kende het denken van de Heer? Of: wie werd zijn adviseur?
[35] Of: wie geeft eerst aan Hem, en het zal aan hem terugbetaald worden?

In deze lofzang bezingt Paulus de wegen die God gaat. Die zijn niet door mensen te bedenken en God vraagt de mens ook niet om zijn mening of advies. Evenmin is Hij de mens iets verschuldigd. En dat is maar goed ook, want Hij is de grote Schepper van alles, die Zelf de goede afloop garandeert.

> [36] Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen: Hem is de heerlijkheid tot in de aeonen! Amen!

evangelie
Dit vers is het evangelie in een notendop. *Uit* Hem is alles: Hij is de oorsprong van alles wat bestaat. *Door* Hem is alles: alles heeft zijn bestaan en voortgang in Hem. En *tot* Hem is alles: alles heeft zijn bestemming in Hem en zal worden gebracht waar Hij het hebben wil.
Omdat alles uit Hem, door Hem en tot Hem is, komt Hem ook alle eer toe: Hem is de heerlijkheid tot in de aeonen!

alles
Romeinen 11 laat zien dat Gods handelen niet uitloopt op uitsluiting, maar op ontferming. Ongehoorzaamheid is in Gods plan niet het eindstation, maar het middel waardoor Zijn genade des te rijker wordt geopenbaard. Wanneer Paulus zegt dat alle dingen uit Hem, door Hem en tot Hem zijn, sluit hij niemand en niets uit. Hier klinkt niet slechts de verzoening van individuele mensen door, maar de belofte dat alles wat uit God is voortgekomen, ook tot Hem zal worden gebracht.

12. God alles in allen

1 Korinthe 15 is een lang hoofdstuk dat handelt over de opstanding. Onder de Korinthiërs waren sommigen die beweerden dat er geen opstanding van doden is. Paulus reageert daarop door te stellen dat Christus dan ook niet is opgewekt en ons geloof zinloos is (1 Kor. 15:16-17), want Zijn opstanding is het fundament.

Paulus herinnert hen aan de vaste, historische feiten van het evangelie: Christus is gestorven, begraven en op de derde dag opgewekt, overeenkomstig de Schriften (1 Kor. 15:4). Na Zijn opstanding is Hij verschenen aan vele getuigen (1 Kor. 15:5-8). De opstanding is een door God bevestigd feit.

reikwijdte
Christus is de Eersteling, levend gemaakt in onvergankelijkheid. Van daaruit gaat Paulus spreken over de *reikwijdte van de opstanding* door een vergelijking te maken tussen Adam en Christus. Door Adam kwam de dood in de wereld en die reikt tot alle mensen (Rom. 5:12). Christus, de laatste Adam (1 Kor. 15:45), staat ervoor garant dat allen levend gemaakt zullen worden.

> *1 Korinthe 15 (naar ISA)*
> [22] Want net zoals in Adam allen sterven, zó zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden.

De parallel is volstrekt duidelijk. Het “allen” in Adam en het “allen” in Christus hebben dezelfde reikwijdte. Zoals de dood door Adam allen bereikt, zo bereikt het leven door Christus allen. Dit is geen mogelijkheid, maar een Goddelijke garantie: allen zullen levend gemaakt worden.

> [23] Maar ieder in zijn eigen rangorde: de Eersteling Christus, vervolgens zij, die van Christus zijn - in Zijn aanwezigheid…

volgorde
Paulus maakt duidelijk dat deze levendmaking een vaste ordening kent. Christus is de Eersteling; Zijn opstanding is het begin en de garantie. Bij Zijn komst (Grieks: *parousia*, letterlijk: aanwezigheid) volgt een nieuwe fase: “zij die van Christus zijn”. Daaronder kunnen verschillende momenten van opstanding worden onderscheiden, zoals de wegrukking van de ecclesia (1 Thess. 4:13–18) en de opstanding van de rechtvaardigen (Dan. 12:2; Luk. 14:14).

Paulus spreekt hier niet over uitsluiting: *allen* zullen levend gemaakt worden, maar de opstanding voltrekt zich gefaseerd, volgens Gods volgorde.

> [24] daarna het einde — wanneer Hij het koninkrijk overdraagt aan God, de Vader, wanneer Hij alle overheid en alle autoriteit en macht teniet zal doen.
> [25] Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al Zijn vijanden onder zijn voeten heeft geplaatst.
> [26] De laatste vijand, de dood, wordt teniet gedaan,
> [27] want Hij onderschikt alles onder Zijn voeten. Maar wanneer Hij zegt, dat alles onderschikt is, is het duidelijk dat het uitgezonderd Hem is, die alles aan Hem onderschikt.
> [28] En wanneer alles aan Hem onderschikt zal worden, dán zal ook de Zoon zelf onderschikt worden aan Hem, die alles aan Hem onderschikt, opdat God zal zijn: alles in allen.

“Daarna het einde” verwijst naar het voltooide doel van Gods plan: het moment waarop Christus het Koninkrijk aan God de Vader overdraagt, nadat alle vijandige machten zijn overwonnen. Zijn koningschap heeft als doel alles onder Zijn gezag te brengen, totdat de laatste vijand — de dood — buiten werking is gesteld.

de dood als laatste vijand
De dood wordt hier “de laatste vijand” genoemd. We hebben gezien dat vijanden en vervreemden *verzoend* worden, maar dat geldt niet op dezelfde wijze voor de dood, omdat de dood geen persoon is, maar een macht.

Verzoening is een totale omkering: *vijandschap* wordt *vrede* en *vervreemding* wordt *gemeenschap*. Hoewel hier geen sprake is van verzoening, vindt er wel een volledige verandering plaats. De dood wordt teniet gedaan en verliest zijn werking. Dat betekent dat elk schepsel dat aan de dood onderworpen was, levend wordt gemaakt in onvergankelijkheid. De dood is er niet meer.

God alles in allen
Wanneer dit is volbracht, draagt Christus alles over aan de Vader en bereikt Gods plan zijn voltooiing: God alles in allen. Geen vijandschap, dood of vervreemding blijft bestaan; alles heeft zijn bestemming bereikt in Hem die leven geeft en alles heeft voortgebracht.

samenvatting
1 Korinthe 15 laat zien dat Gods heilsplan niet fragmentarisch is, maar allesomvattend. Zoals door Adam de dood allen heeft bereikt, zo zal door Christus het leven allen bereiken. De opstanding kent een volgorde en een tijdsverloop, maar geen begrenzing in reikwijdte. Christus regeert totdat alle vijanden zijn onderworpen, met de dood als laatste. Wanneer ook deze vijand is tenietgedaan, draagt de Zoon alles over aan de Vader. Dan is Gods doel bereikt: niet dat sommigen gered zijn en anderen verloren, maar dat *God alles in allen* zal zijn.

13. alles wordt onder één Hoofd samengebracht

In Efeze 1 spreekt Paulus over *het geheim van Zijn wil*. Dit geheimenis (of: deze verborgenheid) was in eerdere generaties verborgen (Kol. 1:26) en is nu bekendgemaakt (Ef. 3:5). Aan Paulus werd het beheer ervan toevertrouwd. Dit geheim heeft alles te maken met de huidige tijd, waarin God Zich een volk verzamelt uit de natiën.

> *Efeze 1 (naar ISA)*
> [8] (...) In alle wijsheid en verstandigheid [9] maakt Hij aan ons het geheim van Zijn wil bekend, naar Zijn welbehagen, dat Hij Zich in Hem had voorgenomen,
> [10] om, in het beheer van de volheid van de bestemde tijden, het al — zowel wat in de hemelen als wat op de aarde is — in de Christus samen te vatten.

geheim
Het geheim waarover Paulus hier spreekt, is niet het hoofdonderwerp van deze serie blogs, maar het verdient wel onze aandacht. Wanneer het beheer van de volheid van de bestemde tijden is aangebroken, zal alles — zowel wat in de hemelen als wat op de aarde is — in de Christus worden samengevat. De NBG-vertaling verwoordt dit als: “onder één Hoofd, dat is Christus, samen te vatten”. Dat element van “hoofd” komt in de vertaling “samen te vatten” niet naar voren, maar ligt wel besloten in het Griekse *anakephalaiōmai*, dat verwant is aan *kephalē*, “hoofd”.

hemelen en aarde
Heel de schepping zal worden bijeengebracht onder één Hoofd: Christus. Ook hier gaat het, net als in Kolossenzen 1:20, om “zowel wat in de hemelen is als wat op de aarde is”. Dat omvat alle schepselen: mensen én geestelijke machten.

de Christus
Dat dit Gods wil is, was voor de oudtestamentische profeten geen geheim. Bijzonder aan dit geheim is dat “de Christus” niet uitsluitend Jezus Christus aanduidt, maar ook het gezelschap dat bij Hem hoort: de ecclesia, die Zijn lichaam is (Ef. 1:22–23). Dat was tot dan toe verborgen gebleven.

het heelal
In Hem ontvangen wij ons lotsdeel (Ef. 1:11). Dat betekent dat wij samen-lotbezitters van Christus zijn (Rom. 8:17). Wat Hij ontvangt, ontvangen wij met Hem, omdat wij één lichaam zijn met Christus. De gelovigen die God nu uit de natiën verzamelt, zijn samen-deelhebbers van de belofte in Christus Jezus (Ef. 3:6). Omdat de ecclesia één is met Christus en deelt in Zijn lotsdeel, deelt zij ook in Zijn heerschappij over het universum — hemelen en aarde.

einddoel
Wanneer Paulus spreekt over het samenvatten van *het al* in de Christus, maakt hij het doel van Gods handelen met de schepping bekend. Het gaat om het bijeenbrengen van alles wat in de hemelen en op de aarde is onder één Hoofd. Dat is geen gedeeltelijk herstel, maar een allesomvattend plan dat zijn vervulling vindt in de Christus als Hoofd én lichaam. Daarmee maakt Paulus duidelijk dat het geheim van Gods wil uitloopt op de samenbrenging van heel de schepping in Christus, waarbij geen enkel schepsel buiten beeld blijft.

Gods verborgen plan blijkt uiteindelijk een allesomvattend plan te zijn, waarin het al onder Christus als Hoofd wordt samengevat.

14. elke knie zal buigen (slot)

In deze serie is duidelijk geworden dat aan Paulus het evangelie van de verzoening is toevertrouwd. Hij verkondigt dat God in Christus niet slechts een deel van Zijn schepping, maar uiteindelijk het gans heelal met Zich verzoent. Verzoening veronderstelt altijd verandering: vijandschap maakt plaats voor vrede, vervreemding voor verbondenheid en eenheid. Wie eerst tegenover God stond, wordt tot Hem teruggebracht.

veranderen
Opmerkelijk is dat Paulus in het Nieuwe Testament de enige schrijver is die expliciet over verzoening spreekt. De woorden die hij gebruikt — *katallagē, katallassō* en *apokatallassō* — zijn verwant aan het werkwoord *allassō*, dat "veranderen" betekent. Hetzelfde woord komt bijvoorbeeld voor in 1 Korinthe 15:51-52, waar gesproken wordt over verandering bij de opstanding. Zoals we in deze serie hebben gezien, veronderstelt verzoening bij Paulus altijd een daadwerkelijke omkeer. Het gaat niet om het negeren van vijandschap, maar om het beëindigen ervan. Verzoening is dus geen schijnvrede, maar herstel.

gedwongen of overtuigd?
Tegen deze achtergrond lezen we ook Paulus' woorden in Filippenzen 2, waar hij zegt dat *elke knie zich zal buigen* en *elke tong zal belijden* dat Jezus Christus Heer is. Vaak wordt dit verstaan als een gedwongen onderwerping: vijanden die tegen hun wil buigen en een belijdenis uitspreken zonder innerlijke verandering. Maar doet zo'n uitleg recht aan de tekst en aan Paulus' eigen onderwijs? Laten we het gedeelte zelf lezen:

> *Filippenzen 2 (naar ISA)*
> [10] opdat in de naam van Jezus zich alle knie zou buigen, van hen die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn,
> [11] en elke tong van harte zou belijden dat Jezus Christus Heer is, tot heerlijkheid van God, de Vader.

Wie deze woorden leest in samenhang met Paulus' boodschap van verzoening, kan moeilijk volhouden dat het hier gaat om een opgelegde, lege belijdenis. Integendeel: alles in deze context wijst op een oprechte belijdenis die voortkomt uit innerlijke overtuiging.

1. De gezindheid van Christus

Paulus begint dit gedeelte niet met macht, maar met gezindheid. Hij roept de Filippenzen op gezind te zijn zoals Christus Jezus. Christus eiste Zijn rechten niet op, gebruikte Zijn positie niet om Zichzelf te verheffen, maar koos vrijwillig voor de weg van vernedering. Hij ontledigde Zichzelf, nam de gestalte van een slaaf aan en ging de weg van gehoorzaamheid tot in de dood.

Deze gezindheid staat haaks op het beeld van een heerser die onder dwang onderwerpt. De weg van Christus is die van overgave, niet van onderdrukking. Dat vormt de achtergrond van wat vervolgens wordt gezegd over elke knie die zich buigt en elke tong die Hem als Heer belijdt.

2. In de naam van Jezus

God heeft Hem de Naam boven alle naam geschonken (:9). In wat volgt, past Paulus woorden die in Jesaja 45 over JAHWEH worden gezegd toe op Jezus Christus. Ook Zijn naam spreekt van redding: Jezus betekent "JAHWEH redt".

Elke knie buigt zich dus in de naam van de Redder. Dat past bij wat Paulus hier beschrijft: geen lege capitulatie, maar erkenning van wie Hij is en wat Hij doet.

3. Van harte belijden

Het werkwoord dat Paulus gebruikt voor belijden, is *exomologeō*. Het wordt in de Schrift gebruikt voor openlijke erkenning, belijdenis, dank en lof. Het beschrijft daarmee veel meer dan het onder dwang uitspreken van woorden. Elke tong zal openlijk en van harte erkennen dat Jezus Christus Heer is.

4. Jezus Christus is Heer

Wie belijdt dat Jezus Christus *Heer* is, erkent Zijn heerschappij en eigendom. Paulus leert elders dat Christus Heer is van allen (Rom. 10:12). In Filippenzen 2 wordt zichtbaar dat elk schepsel uiteindelijk tot die erkenning zal komen.

5. Door de Geest

De Schrift leert bovendien dat niemand kan zeggen: “Jezus is Heer”, dan door heilige geest. Als elke tong zal belijden dat Jezus Christus Heer is, terwijl niemand kan zeggen “Jezus is Heer” dan door heilige geest, kan dat alleen het gevolg zijn van Gods werk. Het is een belijdenis in geloof, niet een gedwongen onderwerping.

6. Redding verbonden aan Zijn naam

Ook elders verbindt Paulus de belijdenis dat Jezus Heer is rechtstreeks met redding. In Romeinen 10:9 schrijft hij dat wie met zijn mond belijdt dat Jezus Heer is en in zijn hart gelooft dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, gered zal worden. In Filippenzen 2 zegt hij dat uiteindelijk elke tong zal belijden dat Jezus Christus Heer is. Ook dat pleit ertegen om deze woorden op te vatten als een lege belijdenis van vijanden die innerlijk vijandig blijven.

7. Tot heerlijkheid van God de Vader

Ten slotte benadrukt Paulus dat deze belijdenis plaatsvindt tot heerlijkheid van God de Vader. Het eindbeeld is daarmee niet dat een deel van de schepping God vijandig blijft terwijl het gedwongen buigt, maar dat elke knie zich buigt en elke tong Jezus Christus als Heer belijdt, tot heerlijkheid van God, de Vader.

Zo blijkt ook hier dat Paulus’ woorden in Filippenzen 2 niet losstaan van zijn evangelie van de verzoening, maar dit juist bevestigen. Wat begint met vijandschap, eindigt in erkenning; wat vervreemd was, wordt verzoend — tot heerlijkheid van God, de Vader.